

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та
спорту України
29 березня 2012 року № 384
(у редакції наказу Міністерства освіти і науки
України
від 05 червня 2013 року № 683)

Форма № Н - 3.04

Закарпатська академія мистецтв
(повне найменування вищого навчального закладу)
Кафедра дизайну

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Шрифти і типографіка
(шифр і назва навчальної дисципліни)
напрямок підготовки 02 Культура і мистецтво
(шифр і назва напрямку підготовки)
спеціальність 022 Дизайн
(шифр і назва спеціальності)
ОПП графічний дизайн
(назва)
Факультет дизайну та декоративно-прикладного мистецтва
(назва факультету)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма із дисципліни «Шрифти і типографіка» для студентів 1 курсу за напрямом підготовки 02 Культура та мистецтво, спеціальністю 022 Дизайн, ОПП «графічний дизайн», освітнього ступеня «бакалавр»

"_28_" _серпня_ 2020 року

Розробник: Савчин С.І., викладач кафедри дизайну ЗАМ.
Робочу програму схвалено на засіданні кафедри дизайну ЗАМ.

Протокол від "28" серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри Небесник Іван Іванович

_____
(підпис)

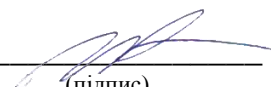
_____
Небесник І. І.
(прізвище та ініціали)

"28" серпня 2020 року

Схвалено методичною комісією вищого навчального закладу за напрямом підготовки спеціальністю 022 «Дизайн», ОПП «Графічний дизайн», освітнього ступеня «бакалавр»

Протокол від "28" серпня 2020 року № 1

"28" серпня 2020 року Голова

_____
(підпис) (_____ Небесник І. І. _____)
(прізвище та ініціали)

"28" серпня 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань 02 Культура та мистецтво	Нормативна
Модулів - 2	Спеціальність (професійне спрямування): 022 Дизайн (графічний дизайн)	Рік підготовки:
Змістових модулів - 3		1
Загальна кількість годин – 120		Семестр
Аудиторних – 66 Самостійної роботи – 54		1-2
Тижневих годин для денної форми навчання: 2 аудиторних - 2	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції
		26 год.
		Практичні, семінарські
		40 год.
		Самостійна робота
		54 год
		Вид контролю: міжсесійний контроль

2. Мета вивчення дисципліни

Вивчити та використовувати класичні рукописні взірці та сучасні акцидентні форми у дисциплінах «Проектування» та «Профмайстерність».

Завдання:

Курс “Шрифти” дає можливість студенту набути певних навиків для оформлення проектів.

Програма короткого курсу дисципліни розрахована на те, щоб студенти засвоїли основні закономірності будови шрифтів та техніку їх виконання.

Курс практично – лекційний. Крім засвоєння теоретичного матеріалу, послідовно розподіленого за темами, студенти виконують практичні вправи, застосовують набуті знання та навички у суміжних дисциплінах.

За результатами вивчення дисципліни студент повинен знати:

- історію розвитку мистецтва шрифту, матеріали та інструменти для практичного виконання;
- методи фахового виконання рукописних видів шрифтів;
- вирішення комплексного оформлення проектів за допомогою шрифтової форми.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен вміти:

- застосовувати на практиці прийоми та методи рукописного шрифту під час роботи виконання проектів;
- намагатися створювати нові за стилем шрифтові елементи і вести пошук акцидентних форм у даній дисципліні;

- виробити навички в правильному практичному виконанні дотримуючись стильової форми шрифтів.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль I

Змістовий модуль 1.

Рукописна форма у графічному дизайні

ТЕМА 1. Вступ. Поняття про письмо та шрифт. Шрифтові рукописні форми основний композиційний елемент у графічному дизайні. Головні риси, характер різних періодів та стилів.

ТЕМА 2. Підготовка інструментів та матеріалів. Виконання вправ з елементами рукописного шрифту. Якість виконання шрифтової вправи. Залежність якісного виконання від підбору інструментів та матеріалів. Зернистий акварельний папір, каламус, пташині пера, пензлики, туш, гуаш, пюпітр.

ТЕМА 3. Техніка широкого пера. Практичні вправи з написання шрифтів. Важливість якісного виконання вправ техніки широкого пера залежить від вправ шрифтових елементів.

ТЕМА 4. Грецький шрифт. Виконання грецького шрифту.

Практичне завдання: Виконати грецький шрифт на форматі А4, імітація – пергамент, інструмент – каламус, матеріали: туш, гуаш, акварель.

ТЕМА 5. Латинські шрифти.

1. Капітальний квадратний шрифт.
2. Рустичний шрифт.
3. Унціал, напівунціал (на вибір)

Практичне завдання: Виконати капітальний квадратний, рустичний, унціальний, напівунціальний шрифти на форматі А4, імітація – пергамент, інструмент – каламус, матеріали: туш, гуаш, акварель.

Змістовий модуль 2

ТЕМА 6. Шрифти раннього середньовіччя. Каролінзький мінускул.

Практичне завдання: Виконати каролінзький мінускул на форматі А4, імітація – пергамент, інструмент – гусяче перо, матеріали: туш, гуаш, акварель.

ТЕМА 7. Готичні шрифти.

1. Текстура.
2. Швабахер.
3. Фрактура, ротунда (на вибір)

Практичне завдання: Виконати готичні шрифти: текстура, швабахер, фрактура, ротунда на форматі А4, імітація – пергамент, інструмент – гусяче перо, матеріали: туш, гуаш, акварель.

Модуль II

Змістовий модуль 1. Рукописна форма у графічному дизайні

ТЕМА 1. Шрифти епохи Відродження. Гуманістичний мінускул. Гуманістичний курсив. Каліграфічне письмо.

Практичне завдання: Виконати:

1. гуманістичний мінускул, гуманістичний курсив (на вибір)
2. каліграфічне письмо.

Форматі А4, тонований папір, інструмент – гусяче, металеве перо, матеріали: туш, гуаш, акварель.

ТЕМА 2. Кириличні шрифти. Устав. Напівустав. Скоропис. В'язь.

Практичне завдання: Виконати:

1. устав,
2. напівустав,
3. скоропис,
4. в'язь

Формат А4, інструменти – гусяче, металеве перо, матеріали: туш, гуаш, акварель, пензлик, гелева ручка.

ТЕМА 3. Буквиця. **Практичне завдання:** Виконати кириличну буквицю на форматі А4, інструменти – гусяче, металеве перо, матеріали: туш, гуаш, акварель, пензлик, гелева ручка.

ТЕМА 4. Шрифтова типографіка з використанням кириличних шрифтів.

Практичне завдання: Виконати типографіку використовуючи кириличні шрифти (за вибором) на форматі А4, інструменти – гусяче, металеве перо, матеріали: туш, гуаш, акварель, пензлик, гелева ручка.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль I												
Змістовий модуль 1. Рукописна форма у графічному дизайні												
Тема 1. Вступ. Поняття про письмо та шрифт. Шрифтові рукописні форми.	8	4				4						
Тема 2. Підготовка інструментів та матеріалів. Виконання вправ з елементами рукописного шрифту.	7	2				5						
Тема 3. Техніка широкого пера. Практичні	7	2				5						

вправи з написання шрифтів.												
Тема 4. Грецький шрифт. Виконати грецький шрифт.	11	1	5			5						
Проміжковий перегляд												
Тема 5. Латинські шрифти. Виконати: 1. Капітальний квадратний. 2. Рустичний шрифт. 3. Унціал або Напівунціал.	11	1	5			5						
Тема 6. Шрифти раннього середньовіччя. Виконати: каролінзький мінускул.	11	1	5			5						
Тема 7. Готичні шрифти. Виконати: 1. Текстура. 2. Швабахер. 3. Фрактура, ротунда (на вибір)	11	1	5			5						
Заліково-екзаменаційний перегляд												
Всього	66	12	20	-	-	34	-	--	-	-	-	-

Модуль II

Змістовий модуль 1. Рукописна форма у графічному дизайні

Тема 1. Шрифти епохи Відродження. Виконати: 1.гуманістичний мінускул,	14	4	5			5						
--	----	---	---	--	--	---	--	--	--	--	--	--

гуманістичний курсив (на вибір). 2. Каліграфічне письмо.												
Тема 2. Кириличні шрифти. Виконати: 1. устав 2. півустав 3. скоропис 4. в'язь.	14	4	5			5						
Проміжків перегляд												
ТЕМА 3. Буквиця.	14	4	5			5						
ТЕМА 4. Шрифтова типографіка з використанням кириличних шрифтів.	12	2	5			5						
Заліково-екзаменаційний перегляд												
Всього	54	14	20	-	-	20	-	-	-	-	-	-
Разом годин	120	26	40	-	-	54	-	-	-	-	-	-

5. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Модуль I Виконати грецький шрифт на форматі А4, імітація – пергамент, інструмент – каламус, матеріали: туш, гуаш, акварель.	5
2	Виконати капітальний квадратний, рустичний, унціальний, напівунціальний шрифти на форматі А4, імітація – пергамент, інструмент – каламус, матеріали: туш, гуаш, акварель.	5
3	Виконати каролінзький мінускул на форматі А4, імітація – пергамент, інструмент – гусяче перо, матеріали: туш, гуаш, акварель.	5
4	Виконати готичні шрифти: текстура, швабахер, фрактура, ротунда на форматі А4, імітація – пергамент, інструмент – гусяче перо, матеріали: туш, гуаш, акварель.	5

5	Модуль II Виконати гуманістичний мінукул, гуманістичний курсив, коліграфічне письмо на форматі А4, тонований папір, інструмент – гусяче, металеве перо, матеріали: туш, гуаш, акварель.	5
6	Виконати устав, напівустав, скоропис, в'язь на форматі А4, тонований папір, інструменти – гусяче, металеве перо, матеріали: туш, гуаш, акварель, пензлик, гелева ручка.	5
7	Виконати кириличну буквицю на форматі А4, інструменти – гусяче, металеве перо, матеріали: туш, гуаш, акварель, пензлик, гелева ручка.	5
8	Виконати типографіку використовуючи кириличні шрифти (за вибором) на форматі А4, інструменти – гусяче, металеве перо, матеріали: туш, гуаш, акварель, пензлик, гелева ручка.	5

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підготовка інструментів та матеріалів для виконання практичних робіт: <ul style="list-style-type: none"> • Імітація акварельного паперу способом тонування під пергамент. • Виготовлення інструментів для написання (каламус, гусяче перо) • Підготовка туші, барвників для написання текстів та декорування. 	18
2	Збір та опрацювання ескізного матеріалу за заданою темою для виконання шрифтових вправ.	18
3	Виконання підготовчої роботи для практичних занять.	18
	Разом	54

7. Індивідуальні завдання

Завдання передбачають конспект.

Ознайомлення з взірцями ілюстративного матеріалу в бібліотеках та музеях. (68 год)

8. Методи навчання

Домінуючою методикою навчання при викладанні дисципліни «Шрифти» є практичне виконання взірців шрифтів. Широко використовується унаочнення: фахова література, журнали, репродукції, взірці попередньо виконаних завдань з методфону ЗХІ.

Для успішного виконання завдань, передбачених програмою, її слід узгодити з програмами інших навчальних дисциплін, серед яких найважливіші – «Профмайстерність», «Проектування».

Важливою складовою методу навчання є індивідуальний підхід до кожного студента, орієнтація на його природну обдарованість.

Лекції, практичне виконання поставлених завдань, бесіди, обговорення аналогів.

9. Методи контролю

Проміжкові та заліково-екзаменаційні перегляди (авдиторний, кафедральний)

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота														
Модуль I									Модуль II					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	залік	сума	T1	T2	T3	T4	залік	сума
10	10	10	10	10	10	10	30	100	15	15	20	20	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. навчально-предметний фонд;
2. зразки робіт студентів та художників;
3. опорні конспекти лекцій;
4. навчальні посібники (в електронному вигляді);
5. робоча навчальна програма;
6. засоби підсумкового контролю: семестровий перегляд з оцінюванням навчальних та творчих робіт для контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Шрифти та типографіка»

12. Рекомендована література

Основна

1. Сопко О. І. Шрифтова форма у графічному дизайні: Практичні завдання з дисципліни «Шрифти і типографіка». Навчально методичний посібник. – Ужгород: Гражда, 2009. – 44 с.: іл.
2. Сопко О. І. Мистецтво шрифту. Етапи становлення. Лекції з дисциплін «Шрифти і типографіка»: Навчально-методичний посібник. – Ужгород: Гражда. 2007. – 52 с.: іл..

Базова

1. М. Алпатов. Феофан Грек. – Москва. Изобразительное искусство, 1979.
2. Н. Таранов. Рукописний шрифт. - Львів. Вища школа, 1986.
3. И. Мокрецова, В. Романова. Французкая книжная миниатюра в светских собраниях. XIII век. 1200-1270. Москва. - Искусство, 1983.

4. Чоподі Чоба, Гордоні Клара. Бібліотека Корвініана /Історія бібліотеки Корвіна/. - МАСУАК HELIKON CORVINA, 1976.
5. Еміль Рудер. Типографіка. - Москва. Книга, 1982.
6. Українська графіка ХІ - початку ХХ ст. - Київ. Мистецтво, 1994.
7. Олдріх Главса, Карел Вік. Typographia. Видавництво технічної літератури.— Прага, 1976.
8. П.Гиленсон. Справочник художественного технического редакторов.— Москва. Книга. 1988.
9. Е.Адамов. Рукопис. Художественный редактор. Книга. — Москва Союзполиграфпром, 1985.
10. С. Добкин. Оформление книги. Редактору и автору. - Москва. Книга, 1985.
11. М.Різник. Письмо і шрифт.— Київ. Вища школа, 1978.
12. В.Мітченко. Мистецтво скоропису в просторі українського бароко. — Київ. Український світ, 1992.

Допоміжна

1. В.Волошко. Принципи рішення знакових зображень.— Москва. МАРХИ, 1987.
2. В.Лазурский. Путь к книге.— Москва. Книга, 1985.
3. В.Михайленко, М.Яковлев. Основи композиції. Геометричні аспекти художнього формотворення.— Київ. Каравела, 2004.
4. Е.Рудер. Типографіка. Руководство по оформлению. — Москва. Книга, 1982.
5. В.Овчинников. Історія книги. -Львів: Світ, 2005.
6. Г. Кликушин. Шрифты для художников оформителей. — Минск: Полымя, 1984.

12.Інформаційні ресурси

<http://finedesign.com.ua/tag/%D1%88%D1%80%D0%B8%D1%84%D1%82%D0%B8/>
<http://www.calligraphy-museum.com/>
<http://www.calligraphy-museum.com/>
<http://type.org.ua/category/szryfty/>
<http://www.artlebedev.ru/>